

Nog een keer: Het Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden: Volume 12 W-Y
bijeengebracht door J.A. van der Aa

Abraham Jacob van der Aa, (Amsterdam, 7 december 1792 - Gorinchem, 21 maart 1857) was een Nederlandse letterkundige, die voornamelijk bekend is geworden door zijn Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden en door zijn Biographisch Woordenboek der Nederlanden. Het lag in zijn bedoeling om van alle plaatsen het wetenswaardigste bijeen te brengen.

Het Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden, waarvan het eerste deel in 1837 het licht zag, is een woordenboek dat een uitvoerige beschrijving geeft van geschiedenis en geografie van grote en kleine plaatsen in Nederland. Tegenwoordig is het naslagwerk nog in gebruik bij onderzoekers die behoefte hebben aan feiten of

anekdotes over personen of instellingen die in een bepaalde plaats hun sporen hebben achtergelaten.

WUKERMEER (HET), water in Noord-Holland.

Dit meer, hoewel gewoonlijk als een afzonderlijk water beschouwd wordende, is eigenlijk een inham van het IJ, zich uitstreckende van Sparendam en de landtong aan het zuideinde van Assendelft, Buitenhuizen genaamd, tot aan Beverwijk, en besloten tusschen de gemeente Velsen en Zuidwest en Zuid, Beverwijk ten Westen Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin ten Noorden, Assendelft ten Noordoost.

In overoude tijden was het meer veel grooter dan tegenwoordig, het plagt zich tot op eenen kleinen afstand, volgens eene nauwkeurige kaart van 1676, slechts 150 ellen, van de stede Beverwijk uit te strekken. Door verzanding en opspoeling van slib is die afstand, van tijd tot tijd, aanmerkelijk grooter geworden, zoo dat men zich heeft genoodzaakt gevonden door het aldus aangespoelde land, in de gewone geul der schepen, eene vaart open te houden voor de vaartuigen naar Beverwijk, of van daar elders henen bestemd. Het zal, buiten het aangewonnen land, thans nog eene oppervlakte beslaan van 1200 a 1500 bunder, leverende den aanwas uitmuntende wei- en hooilanden op.

Vroeger stond dit meer verder Noord en Noordoostwaarts in verbinding, door den Kil, in den Ham, en Krommen-IJ, met het Lange Meer, doch al de modderslib, uit de Zuiderzee door Pampus, bij storm en hooge vloed, en daardoor beroerd water, in het IJ en eindelijk in dit meer gebragt wordende, krijgt, bij de ebbe en slib weder, tijd van te bezinken, en is daardoor de verbinding van dit meer over het algemeen aanmerkelijk toegenomen, zoodat die verbinding met het Lange Meer, reeds meer dan twee eeuwen is vervallen.

En origineele kaart van den St. Aagtendijk in 1894 opgemaakt en onder berusting van den Heer C. Karshoff, Burgemeester van Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin, bewast, dat destijds het meer nog bestond tot achter het huis Assumburgh, terwijl het vandaar af, nu reeds ter lengte van 2400 ellen zuidwestwaarts is verland, zijnde ook vandaar, de geheele westelijke oever tot dicht aan de Velsbroek toe aanmerkelijk aangewassen, zoo dat de Pijp- of Beverwijkervaart, welke volgens Tirioti, in 1780, eene lengte had van 150 roeden (323 Ned. ellen) thans reeds eene lengte heeft van 1000 Ned. ellen.

Ten N. O. wordt bet meer binnen zijne palen gehouden door den St. Aagtendijk en den Assendelverdijk, en ten Zuidwesten door den Rijnlandschen-Slaperdijk, zijnde de ruimte tusscheu die dijken onbedijkt, waardoor een gedeelte van de gemeente Beverwijk, Velsen, Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin op den vloed liggen, hetwelk zeer tot last is van de bebouwde gedeelten der eerstgenoemde plaatsen, welke bijna bij elken hoogen of meer dan gewonen vloed worden overstroomd, zijnde echter deze overstrooming, ter goeder tijd

komende, zeer nuttig voor de bemesting der omliggende buitenlanden, welke daardoor steeds tot hooilanden kunnen worden gebruikt.

In het jaar 1703 is in dit meer een schilpad gevonden, die omtrent 250 Nederlandse ponden woog; terwijl er ook menigmalen bruinvisscherij en ook somtijds zalm in wordt gevangen. De gewone vischvangst bepaalt zich echter tot baars, aal, paling en bot, soms ook ansjovis. Niettegenstaande daartoe herhaaldelijk vruchteloos concessie was aangevraagd, om dit meer in te dijken of droog te maken, zoo tot aanwinning van land, als tot het verkrijgen van eene betere communicatie te water voor Beverwijk en tot wering van den last van overstroming der omliggende streek, is zulks nimmer mogen gelukken. Waarom in 1833, door de gemeenten Beverwijk, Velsen en Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin, een ontwerp gemaakt is, ter verkrijging van eenen verbeterden waterweg, om het meer heen, tot nabij Spaarndam, hetwelk 86.000 gulden zou kosten; doch door eene daartoe genomen proef werden de gronden nog te slap bevonden, om behoorlijk bedijkt te kunnen worden, weshalve ook dit werk, dat zoo zeer in het belang van deze streek had kunnen zijn, is gestaakt geworden. — Men vestigt nu nog zijne hoop op eene door wijlen Z. M. WILLEM II benoemde commissie tot onderzoek, omtrent de uitvoerbaarheid van de droogmaking of indijking van dit meer.

WIJKER-TUINEN (DE), b. in het balj. van *Blois*, prov. *Noord-Holland*, arr. en $2\frac{1}{2}$ u. N. van *Haarlem*, kant. en $\frac{1}{4}$ u. N. W. van *Beverwijk*, gem. *Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin*, 40 min. O. van *Wijk-aan-Zee*; met 45 h. en 250 inw.

Deze buurt is zijn aanwezen of ontstaan verschuldigd, aan het in de laatste dertig jaren aanleggen van vele bouwgronden tot tuinen, waarop de tuinder voor zich een huis heeft gesticht, terwijl ook velen, die vroeger te Beverwijk woonden, om meer bij de zaak te zijn, van tijd tot tijd op hunne tuinen woningen zijn gaan bouwen. — Dit is de eigenlijke plaats, waar de van ouds vermaarde Wijkerpeulvruchten, kersen en ander ooft, aalbessen en vooral aardbeziën, in de laatste jaren, tot eene aanmerkelijke hoeveelheid worden geteeld. Die tuinderijen zijn in deze gem. aangelegd op eene uitgestrektheid van ongeveer 150 bunders.

W IJKER-TUINEN (DE), buurt in het baljuwschap van *Blois*, provincie NoordHolland, arrondissement en $2\frac{1}{2}$ uur Noord van Haarlem, kanton en $\frac{1}{4}$ uur Noordwest van Beverwijk, gemeente *Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin*, 40 minuten Oost van *Wijk-aan-Zee*; met 45 hectare en 250 inwoners.

Deze buurt is zijn aanwezigheid of ontstaan verschuldigd, aan het in de laatste dertig jaren aanleggen van vele bouwgronden tot tuinen, waarop de tuinder voor zich een huis heeft gesticht, terwijl ook velen, die vroeger te Beverwijk woonden, om meer bij de zaak te zijn, van tijd tot tijd op hunne tuinen woningen zijn gaan bouwen. — Dit is de eigenlijke plaats, waar de van ouds vermaarde Wijkerpeulvruchten, kersen en ander ooft, aalbessen en vooral aardbeziën, in de laatste jaren, tot eene aanmerkelijke hoeveelheid worden geteeld. Die tuinderijen zijn in deze gemeente aangelegd op eene uitgestrektheid van ongeveer 150 bunders.

WIJKERVELD (HET), naam, waarmede gewoonlijk de pold. de *WIKERBROEK*, in het balj. van *Blois*, prov. *Noord-Holland*, wordt aangeduid. Zie *WIKERBROEK (DE)*.

WIJKERVELD (HET), naam , waarmede gewoonlijk de polder DE WIJKERBROEK, in het baljuwschap van *Blois*, provincie Noord-Holland, wordt aangeduid. Zie WIJKERDROEK (DE).

WIJK (DE), naam, welken men in de wandeling veelal geeft aan het vlek *Beverwijk*, in het balj. van *Blois*, prov. *Noord-Holland*. Zie *BEVERWIJK*.

WIJK (DE), naam, welken men in de wandeling veelal geeft aan het vlek *Beverwijk*, in het baljuwschap van *Blois*, provincie Noord-Holland. Zie *Beverwijk*

WIJK, naam, welken men bij verkorting op de zeedorpen gemeenlijk geeft aan het dorp *WIJK-AAN-ZEE*, in het balj. van *Blois*, prov. *Noord-Holland*. Zie *WIJK AAN-ZEE*.

WIJK, naam, welken men bij verkorting op de zeedorpen gemeenlijk geeft aan het dorp *Wijk-aan-Zee*, in het baljuwschap van *Blois*, provincie Noord-Holland. Zie *Wijk aan -Zee*

WIJK-AAN-ZEEËR-BUITENDIJK (DE), streek wei- of hooiland in het balj. van *Brederode*, prov. *Noord-Holland*, arr. *Haarlem*, kant. *Beverwijk*, gem. *Velsen*, eene oppervlakte bestaande van 7 bund. 10 v. ell.

WIJK-AAN-ZEEËR-BUITENDIJK (DE), streek wei- of hooiland in het baljuwschap van *Brederode*, provincie Noord-Holland, arrondissement *Haarlem*, kanton *Beverwijk*, gemeente *Velsen*, eene oppervlakte bestaande van 7 bund. 10 v. ellen.

WIJK-BINNEN, naam, welken de zeedorpbewoners meestal geven aan het vl. *Beverwijk*, in het balj. van *Blois*, prov. *Noord-Holland*. Zie *BEVERWIJK*.

WIJK-BINNEN, naam, welken de zeedorpbewoners meestal geven aan het vlek *Beverwijk*, in het baljuwschap van *Blois*, provincie Noord-Holland. Zie *Beverwijk*.

WIJKERBROEK (DE), pold. in het balj. van *Blois*, prov. *Noord-Holland*, arr. *Haarlem*, kant. *Beverwijk*, gem. *Wijk-aan-zee-en-Wijk-aan-Duin*; palende N. aan de *Heemskerker-Zuidbroek*, O. en Z. aan den *St. Aagtendijk*, die hem van de *Buitendijksche landen* scheidt, W. aan den *Hoflander-weg*.

Deze pold., welke in het jaar 1295 bedijkt is, beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 235 bund. 21 v. r. 66 v. ell., waaronder 205 bund. 25 v. r. 50 v. ell. schotbaar land. Men telt er 6 boerderijen. Hij wordt door eenen molen, op de haven van *Beverwijk*, van het overtollige water ontlast. Het polderbestuur bestaat uit *Dijkgraaf* en *Heemraden*, met *Secretaris*.

In het jaar 1835 is de molen, door onvoorzigtigheid van het werkvolk, tot den grond toe afgebrand, doch in het jaar 1837 weder opgebouwd. Vroeger lag in dezen pold. het *Zwaansmeer*.

WIJKERBROEK (DE), polder in het baljuwschap van *Blois*, provincie Noordholland, arrondissement *Haarlem*, kanton *Beverwijk*, gemeente *Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin*, palende Noord aan de *Heemskerker-Zuidbroek*, Oost en Zuid aan den *St. Aagtendijk*, die hem van de *Buitendijksche landen* scheidt, West aan den *Hoflander-weg*.

Deze polder, welke in het jaar 1295 bedijkt is, beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 235 bunder, 21 vlaamse roeden 66 vlaamse ellen, waaronder 205 bunder, 25 vlaamse roeden 50 vlaamse ellen schotbaar land. Men telt er 6 boerderijen. Hij wordt door eenen molen, op de haven van Beverwijk, van het overtollige water ontlast. Het polderbestuur bestaat uit Dijkgraaf en Heemraden, met secretaris.

In het jaar 1835 is de molen door onvoorzichtigheid van het werkvolk, tot den grond toe afgebrand, doch in het jaar 1837 weder opgebouwd. Vroeger lag in dezen polder het Zwaansmeer.

WIJKER-HEK (HET), boerderij in het balj. van Blois, prov. Noord-Holland, arr. en $2\frac{1}{2}$ u. N. van Haarlem, kant. en $\frac{1}{4}$ u. W. van Beverwijk, gem. Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin, $\frac{1}{2}$ u. O. van Wijk-aan-Zee, aan den schulpweg van dat dorp naar Beverwijk.

Deze boerderij heeft haren naam ontleend van een hek, dat vroeger, toen voor de duinmeijerijen de wildernis met eenen konijnenheining van de bouwlanden was afgescheiden, alhier was geplaatst, tot openhouding van de gemeenschap tusschen Beverwijk en Wijk-aan-Zee.

Zij behoort thans tot de hofstede *Westerhout* en is alzoo een eigendom van Jonkheer Lucas Boreel, woonachtig te Wijk-aan-Duin.

WIJKER-HEK(HET), boerderij in het baljuwschap van Blois, provincie Noord-Holland, arrondissement en $2\frac{1}{2}$ uur Noord van Haarlem, kanton en $\frac{1}{4}$ uur West van Beverwijk, gemeente Wijk-aan-Zee-en-Wijk-aan-Duin, $\frac{1}{2}$ uur Oost van Wijk-aan-Zee, aan den Schulpweg van dat dorp naar beverwijk.

Deze boerderij heeft haren naam ontleend van een hek, dat vroeger, toen voor de duinmeijerijen de wildernis met eenen konijnenheining van de bouwlanden was afgescheiden, alhier was geplaatst, tot openhouding van de gemeenschap tusschen Beverwijk en Wijk-aan-Zee.

Zij behoort thans tot de hofstede *Westerhout* en is alzoo een eigendom van Jonkheer Lucas Boreel, woonachtig te Wijk-aan-Duin.

Tegenwoordig is dit de beschrijving van het Wijkermeer:

Het Wijkermeer is een Noordhollandse droogmakerij en polder ten zuidoosten van Beverwijk. Het meer was een onderdeel van het IJ. Het stond in open verbinding met de Zuiderzee, via het IJ en had ook een open verbinding met de Schermer, tot deze verbinding werd afgedamd na de oprichting van het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland. Met de aanleg van het Noordzeekanaal werd de Wijkermeer ook ingepolderd. De voorbereidende werkzaamheden begonnen in 1856 en in 1877 konden boeren het land bewerken. De polder is 700 hectare groot en de vruchtbare kleigrond wordt vooral gebruikt voor akkerbouw en veeteelt. Aan de westrand van de polder, bij De Pijp, is een industrieterrein in ontwikkeling. De haven van Beverwijk lag in eerste instantie aan het Wijkermeer, later was de haven door aanslibbing met een kanaal ('De Pijp') aan het Wijkermeer verbonden. Nog steeds loopt de Wijkermeerweg langs De Pijp in Beverwijk.

De polder ligt in het westen tegen Beverwijk en in het oosten grenst het aan de Assendelver Zeedijk. In het zuiden ligt het Noordzeekanaal. De polder valt bestuurlijk grotendeels onder de gemeente Zaanstad.

Voor de Stelling van Amsterdam werd aan het begin van de 20e eeuw in het zuidwesten van de polder Fort Zuidwijkermeer gebouwd. Inundatie was een belangrijk verdedigingsmiddel en om te voorkomen dat de hele polder onder water zou komen te staan, werd een 2,5 kilometer lange dijk, de Liniewal Aagtendijk-Zuidwijkermeer, aangelegd die bij Fort aan de St. Aagtendijk stopt.